

In pravi mu: „O Jezus,
Ti prideš k meni rad,
In dobrih mojih jabolk
Pokušaš mnogokrat.

Kedáj pa na kosilo
Povabil boš me tí?“ —
A Jezus mu odvrne:
„To v kratkem se zgodi.

Ko zopet semkaj prideš
Pód hladno lipo sést,
Popeljem jaz te sábo,
Da ideš k meni jést.“

Duhovniku to deček
Pové naravnost vse;
A ta z očesom solznim
Prot' nebu se ozrè.

In ko daritev sveto
Pobožno dokončá,
Strežitelju obleko
Lepó in belo dá.

In zelen venček splete
Okoli belih las,
Ter ljubljenea objema
Jokáje se na glas.

In vodi ga iz cerkve,
Solzán za njim strmí,
A jabolk mu rudečih
Natrgal danes ní.

Z otožnim srcem ide
Ubogi deček v gaj,
In sede vzdihovaje
Na svoj navadni kraj.

In kakor se je vsedel,
Sladkó mi vže zaspí;
Pihljajo sape mile
In solnce mu žarí.

Na njega jasnem lici
Sladák igra smehljáj,
Ki priča da v nebesih
Naš deček kósi zdaj.

Gotovo mu po všeči
Je Jezusova jed,
Da jabolk mašnikovih
Ne bo si želel spet.

Taisti se mu zibal
Na lici še je sméh,
Ko našli tam pod lipo
So mrtvega na tléh.

F. Krek.

Marko Bogati in Vasilij Bezčastni.

(Po Afanasjevu poslovenil Fr. Hubad.)

V nekem carstvu, v nekem gospodarstvu je živel zeló imovit trgovec. Imel je jedino hči Anastazijo Prekrasno; stara je bila pet let. Trgovca so zvali Marka s priimkom Bogatega. Marko ni mogel trpeti siromakov; komaj je prišel kateri pod njegovo okno, hitro je zapovedal slugam, naj ga zapodé in ščujejo pse nanj.

Nekega dne prideta pod okno dva siva starca. Marko ju zagleda in veli, naj ju zapodé s psi. Sliši pa to Anastazija Prekrasna in začne prositi: „Rodni moj očka! zaradi mene pusti ju v izbo za posle!“ Oče jej dovoli in reče, naj ju pusté v izbo. Kadar pospé vsi po hiši, vstane Anastazija, gre v izbo za posle, zleze na polato (posteljo pod stropom) in gleda na siromaka. Jeden izmed njiju govori: „V tem in tem selu se je rodil kmetu temu in temu sin. Kako velelaš, naj se imenuje, kako srečo mu podeluješ?“ Drugi odgovori: „Daj mu ime Vasilij s priimkom Bezčastni, a podelujem mu bogastvo Marka Bogatega, pri katerem prenočujeva!“

Anastazija je vse to čula. Zdaní se. Starčka se oblečeta in ideta iz sobe. Anastazija pa pride k očetu in mu pové, kar je bila videla in slišala.

Oče je sumil, da bi se ne zgodilo rečeno, zatorej hoče poprašati, je-li se rodil na selu mladenec. Velí zapreči voz in se pelje tjà. Pripelje se naravnost k popu in vpraša: „Je-li se rodilo pri vas ta in ta dan dete?“ — „Rodilo se je,“ odgovori pop, „ubožnemu kmetu; imenoval sem ga Vasilija s priimkom Bezčastni, a krstil ga še nisem, ker neče biti siromaku nihče za krstnega kuma.“ Marko se ponudi za kuma, popovo ženo naprosi za kumo in zapové pripraviti bogato gostijo. Prinesejo dete, krstijo ga in veselili so se, kakor jim je bilo ugodno. Drugi dan pozove Marko kmeta siromaka k sebi, sprejme ga prijazno in mu reče: „Kum, siromak si! Sina ne moreš rediti, daj ga meni, popeljem ga med ljudi, a tebi dam tisoč rubljev?“ Starec pomišljuje in pristane.

Marko plača kuma, vzame dete, zavije ga v lisičji plašč, dene ga na voz in se odpelje. Bilo je po zimi. Vozi se nekoliko vrst, pa velí ustaviti voz; izroči krščenca svojemu slugi in velí: „Primi ga za nogi in vrzi v strugo!“ Sluga ga prime in vrže. Marko pa reče: „Tu vladaj mojemu premoženju!“

Tretji dan se pripetí, da se pripeljejo kupci po cesti, po katerej se je bil vozil Marko; vozili so Marku dvanajst tisoč rubljev dolgá. Pridejo do struge in zaslišijo otročji jok. Ustavijo se, poslušajo, pošljejo slugo gledat, kaj bi bilo. Sluga gre v strugo, zagleda med snegom zelen travniček, na travničku sedí dete in igra s cveticami. Sluga pové to gospodu; gospod sam gre v strugo, vzame dete, zavije ga v plašč, sede na voz in odpeljejo se. Pripeljejo se k Marku Bogatemu. Marko jih vpraša, kje so našli dete. Kupci mu povejo in on se hitro zmisli, da je ta Vasilij Bezčastni, njegov krščeneec. Vzame ga na roko, dá ga hčeri rekoč: „Tu imaš, hčerka, skrbi za-nj!“ Sam pa gostí kupce in jih prosi, naj bi mu dali malčeka. Kupci niso bili pri volji, a Marko jim reče: „Ves dolg vam popuščam!“ Dajó mu dete in odpeljejo se. Anastazija gá je bila zeló vesela, našla mu je zibel, skrbela za-nj, ter ga ní zapustila noč in dan. Preide dan, preide drugi; a tretji dan pride Marko pozno domóv, ko je vže spala Anastazija. Vzame dečka, dene ga v sod, zasmoli ga in vrže s pristana v vodo.

A sod plava in plava ter priplava k samostanu. Ravno pride menih po vode. Zasliši otročji krik, ogleda se in vidi sod; hitro skoči v čoln, potegne sod na suho, razbije ga in najde v sodu — dete. Vzame ga, prinese v samostan k igumenu (gvardijanu). Igumen dá otroku ime Vasilij in priimek Bezčastni. Odslej je živel Vasilij v samostanu šestnajst let, izučil se je pisati in brati. Igumen ga je ljubil in postavil za ključarja.

Zgodi se, da se pelje Marko Bogati za leto dni v drugo gospodarstvo prejemati denarje. Pripelje se po poti v samostan. Sprejmó ga kot bogatina. Igumen pošlje ključarja v cerkev. Ključar gre, prižge sveče, poje in čita. Marko Bogati izprašuje igumena: „Je-li stopil vže davno k vam v samostan?“ Igumen pové vse, kako so ga dobili v sodu in koliko let je tega. Marko pomisli in sezná, da je ta njegov krščeneec. Reče toraj igumenu: „Ko bi imel jaz takega človeka, vso blagajnico bi mu zaupal; ali mi ga ne morete dati?“ Igumen se izgovarja dolgo. Marko ponudi za njega samostanu pet in dvajset

tisoč rubljev. Igumen se posvetuje z brati, dogovoré se in pristanejo prepustiti Vasilija Bezčastnega.

Marko pošlje Vasilija domóv in napiše ženi tako-le pismo: „Žena, kadar prejmeš moje pismo, odpravi se hitro s poslancem v mjlino tovarno in kadar pojdeš z njim mimo največjega kipečega kotla, suni ga va-nj. Stori to gotovo. Ako ne storiš, kaznujem te strogo; ta mladeneč je moj sovražnik!“ — Vasilij prejme pismo in gre svoj pot. Sreča ga starček in reče: „Kam pa ideš, Vasilij Bezčastni?“ Vasilij odgovori: „Na dom Marka Bogatega k ženi njegovej s pismom.“ — „Pokaži pismo!“ — Vasilij pokaže pismo in ga dá starčku. Starček zlomi pečat in dá pismo Vasiliju, naj ga čita. Vasilij ga čita in začne jokati: „Kaj sem storil človeku, da me pošilja v pogubo!“ Starček mu reče: „Ne žaluj! Bog te ne zapušča.“ Dihne na pismo; pismo in pečat sta bila kakor prej. „Le idi in daj pismo Markovej ženi.“

Vasilij pride na dom Marka Bogatega in dá pismo ženi njegovej. Žena čita, začudi se, pozove hčer Anastazijo in jej čita očetovo pismo. V pismu je napisano: „Žena, kadar prejmeš moje pismo, poroči drugi dan Anastazijo s poslancem. Stori to gotovo; ako ne storiš, kaznujem te strogo.“ Pri bogatih ljudeh ne kuhajo piva, ne kurijo vina — vse je gotovo veselemu piru, dá i za svatbo. Vasilija oblečejo v lepo oblačilo, pokažejo ga Anastaziji, Vasilij jej je po godu, venčata se.

Nekega dne poročé ženi Marka Bogatega, da je prišel mož v pristan; óna se odpravi z zetom in z hčerjo njemu naproti. Marko zagleda zeta, razsrdi se in govori ženi: „Kako si se predrznila venčati hči najino z njim?“ — „Po tvojem povelji,“ odgovori žena. Marko pogleda svoje pismo, prečita ga in se uveri, da je pisal to sam.

Marko živi z zetom mesec, drugi, tretji. Neki dan pozove zeta k sebi in mu reče: „Tu imaš pismo, pojdi ž njim za trikrat devet dežel v trideseto gospodarstvo k mojemu drugu, carju Zmaju. Iztirjaj od njega davek za dvanajst let, ker je postavil dvorec (palačo) na mojej zemlji, in poprašaj tam o dvanajsterih mojih ladijah, katere manjkajo vže cela tri leta. Jutri zjutraj se odpravi!“ Vasilij vzame pismo, ide k svojej ženi in jej pové vse, kar mu je bil rekel Marko. Anastazija se bridko razjoče, ali očeta prositi si ni upala.

Zjutraj zarano se pomóli Vasilij k Bogu, dene v bisago suharčkov (suhar = Zwieback) in otide. Gre po poti, po cesti, dolgo li — kratko li, blizo li — daleko li pa zasliši glas od strani: „Vasilij Bezčastni, kam pa greš?“ On se ozira na vse strani in vpraša: „Kdo me kliče?“ — „Jaz, dob (hrast) te izprašujem, kam greš?“ — „K carju Zmaju grem tirjat davek za dvanajst let!“ Dob mu reče: „Kadar bodeš imel priliko — spomni se mene, da stoji dob vže tristo let, je-li mu še dolgo stati?“ Vasilij ga posluša ter se odpravi dalje. Pride do reke, brodnik prevažá. Vasilij sede na brod in brodnik ga vpraša: „Kam greš, továriš moj?“ Vasilij mu odgovori kakor dobu. In brodnik ga prosi naj se ga spomni pri carju, da brodari vže trideset let, ali mu je še dolgo brodariti?“ — „Dobro!“ odgovori Vasilij, „vprašal bodem,“ in gre dalje. Pride do morja. Čez morje leží kit-riba, po njej hodijo in vozijo. Ko gre Vasilij po njej, pregovori riba: „Vasilij Bezčastni, kam greš?“ On jej pové in ona ga prosi: „Ko bodeš imel priliko, spomni se me; leži kit-riba črez morje, konji in pešci prebili so jej telo do reber, ali jej je še dolgo ležati?“

Vasilij jej obeta in gre. Pride na zeleno livado, na livadi stoji prekrasen dvorec. Vasilij stopi vanj, hodi po sobanah; druga od druge je lepša. Pride v zadnjo in vidi: na postelji sedi devica krasna in se joče bridko. Kadar zagleda Vasilija, vstane, stopi k njemu in ga izprašuje: „Kdo si in kako si zašel na to zakleto mesto?“ Vasilij jej pokaže pismo in pové, da mu je velel Marko Bogati iztirjati davek za dvanajst let. Devica pa vrže pismo v peč in reče Vasiliju: „Nisi poslan po davek, nego poslan, da te sné Zmaj. Po katerem potu si hodil?“ Vasilij jej pové od doba, od brodnika in od kita-ribe. Komaj sta se dogovorila, strese se zemlja in dvorec. Devica zaprè hitro Vasilija v omaro pod posteljo in mu reče: „Poslušaj, kaj bodem govorila z Zmajem!“

Sama vzprejme Zmaja. Ko pride ta v sobo, reče: „Kaj pa diši tu z ruskim duhom?“ Devica odgovori: „Kako bi prišel ruski duh semkaj! Po ruskej zemlji si letel, ruskega duha si se navzel!“ Zmaj reče: „Silno sem se utrudil, poišči mi po glavi!“ in leže na posteljo. Devica mu pa reče: „Car, ko te ni bilo domá, senjala sem, da hodim po cesti in mi pravi dob: reci carju, ali mi je stati še dolgo?“ „Stati mora,“ reče car, „dokler pride k njemu kdo in ga z nogo sune, tedaj se zvrne in pade; pod njim je pa srebra in zlata, da ga še Marko Bogati nima toliko.“ — „Potem sem prišla do reke, čez katero je vozil brodnik, vprašal me je, ali mora brodariti še dolgo?“ — „Prvega, ki pride k njemu, naj posadí na brod in naj sune brod od brega, ta bo moral brodariti na veke, a on pojde domóv.“ — „Senjala sem še, da sem šla čez morje po kitu-ribi in ona me je vprašala, ali bo ležala še dolgo?“ — „Ležala bo, dokler ne rigne iz sebe dvanajst ladij Marka Bogatega; tedaj pojde v vodo in telo se jej zaraste.“ Takó je govoril car Zmaj in zaspal trdo.

Devica spustí Vasilija iz omare in ga podučí: „Na tej strani kit-ribe ne reci, naj rigne dvanajst ladij Markovih iz sebe, nego z óne strani jej povej. Kadar prideš do brodnika, ne govóri mu s te strani, kaj si slišal. Kadar pa prideš do doba suni ga z nogo na vzhod in zagledal bodeš nezmerno bogastvo.“ Vasilij se zahvali devici in grè.

Pride do kita-ribe; óna ga izprašuje: „Si-li govoril o meni?“ — „Sem; ko bodem na ónej strani, povem ti.“ Kadar pride na óno stran, reče jej: „Rigni dvanajst ladij Marka Bogatega!“ Kit rigne, ladije z jadri odplavajo, nič se jim ni bilo zgodilo, a Marko je stal od tega v vodi do kolena. Pride k brodniku. Brodnik ga vpraša: „Si-li vprašal carja Zmaja o meni?“ — „Vprašal sem, prepelji me prej!“ — Kadar pride na drugi breg, reče brodniku: „Kdor pride prvi k tebi, posadi ga na brod in suni brod od brega, ta bode brodaril na veke, a ti se odpravi na svoj dom.“ — Pride Vasilij Bezčastni do doba, sune ga z nogo, dob se zvalí. Pod njim je zlata in srebra in dragEGA kamenja, da ga ni prešteti. Ozrè se Vasilij, glej — ravno plava k bregu dvanajst ladij, katere je bila rignula kit-riba iz sebe. Ladije pa vodi óni starček, katerega je bil srečal s pismom na potu k ženi Marka Bogatega. Starček reče Vasiliju: „Glej, Vasilij, s čim te je blagoslovil Gospod!“ stopi z ladije in gre svoj pot.

Mornarji znosijo zlato in srebro na ladije. Ko so bili gotovi, odpravijo se z Vasilijem Bezčastnim na pot. Marku Bogatemu poročé, da prihaja njegov zet z dvanajsterimi ladijami in da ga je obdaril car Zmaj z nezmernim bogastvom.

Marko se razsrdi, da se ni zgodilo po njegovej želji, ukaže zapreči voziček in se odpelje sam k carju Zmaju. Pripelje se do brodnika, sede na brod, brodnik pa sune brod — in Marko mora brodariti na veke. Vasilij Bezčastni pa pride k ženi in tašči, začne uživati in blagó nabirati, ubogim pomagati in siromakom darovati, pojiti in sititi jih. Dobil je vse imenje Marka Bogatega.

— x —

Trapist in zdravnik.

Trapisti so menihi, ki se držé najostrejšega meniškega reda. Njihov poklic je moliti in delati, ter razven skupnih molitev in pesni ne smejo ničesar govoriti, nego besede: „Memento mori,“ to je: „Spomni se smrti!“

Ta red je nastal na Francoskem in je bil ondu tudi najbolj razširjen, a pred nekaterimi leti so francoski poslanci naredili postavo, vsled katere so morali trapisti Francosko zapustiti in po svetu iti. Takó so nekateri trapisti prišli tudi k nam ter se na dveh krajih med nami nastanili. Da so v takih razmerah morali sem ter tjà trapisti tudi prosjačiti, lahko se umeje.

Nekega dne prideta dva trapista, ki sta za svoj samostan prosila, v večje mesto, kder sta, kakor je vže navada, gospoda župnika prosila za stanovanje ter ga tudi dobila. Drugi dan se je vže po novinah čitalo, da ste prišli v mesto dve osobi, kakeršnih še ondu ni bilo videti, namreč dva trapista. Uboga brata sta se tega ustrašila in hotela nemudoma oditi, ker sta se bala, da ju ne bi morda še v ječo priprli. A gospod župnik ju tolaži in jima prigovarja, naj ostaneta, rekoč, ako bi bila komu na potu, bili bi nju v časnikih hujše prijeli.

Ko sta nekatere premožnejše katoliške družine obiskala in obilo darov prejela, dobila sta povabilo, da ju želi videti tudi mestni zdravnik. On je bil protestant, zatorej ga nista mislila obiskati, da-si je bil velik bogatin. Posvetovavši se z gospodom župnikom, gre jeden trapistov k mestnemu zdravniku. Ubožni brat pride v veliko poslopje, kder je bilo vse polno bleska in bogastva. Ko pové strežaju namen svojega prihoda, pelje ga ta v veliko dvorano, kder je mnogo bolnikov čakalo na uro, da smejo pristopiti k slovečemu zdravniku. Kadar zdravnik izvé, da je trapist prišel, pokliče ga takój v sobo ter mu reče: „Jaz sem vas k sebi poklical, a ne zaradi tega, da bi mi kaj o svojih verskih rečeh pripovedovali, tudi ne, da bi vam kaj dal, nego jaz bi samó rad vedel, kako vi trapisti živite in kaj delate.“

„Tej vašej želji lahko ustrežem,“ odgovori trapist.

„Prosim,“ reče zdravnik, ki je sedel v lepem naslonjači, a trapistu niti navadnega stola ni ponudil.

Trapist mu pripoveduje: „Mi živimo jako priprosto. Ob delavnih vstajamo zjutraj ob dveh, ob nedeljah ob jednej in ob praznicah o pólunoči. Ves dan moramo moliti in delati. Mesa nikoli ne jemo, vina tudi ne pijemo; naša hrana je kuhano sočivje s kruhom in naša pijača čista voda. Vsled take hrane smo vedno vsi zdravi in krepki ter postanemo navadno jako stari. Naš častitljivi gospod opat so vže 58 let v samostanu in 98 let stari, a še niso bili nikoli bolni.“ —